Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומערירען
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייז בעגיננט מיט דעם עמפפאנג דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט אלט-גאססע נומ' 1,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וועכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " "
פירטעליעהריג 2 גולד' 50 קר' ע.-וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גולד' 50 קר' ע.-וו.
פירטעליעהריג 2 " 75 " "

Nr. 123, צעהנטער יאהרגאנג | פעסט, פרייטאג כח תשרי ה'ת'ר'ל'ט | **Pest, den 25. Oktober 1878.**

פאליטישע איבערזיכט.

אינטער דען נייעסטען דעפעשען דעס פאריגען בלאטטעס בראכטען וויר דיא איסזאגע דעם ענגלישען מיניסטער-פרעזידענטען, דאס דיא געפאהר איינעס ענגליש-רוסישען קריעגעס נאך איממער ניכט פאריבער איזט, ווייל רוסלאנד דיא בעשטיממונגען דעס בערלינער פריעדענס-פערטראגעס ניכט דורכפיהרען וויללל. אין דען 9 מאנאטען, פאן אבשלוס דעס בערלינער פריעדענס-פערטראגעס גערעכנעט, מיסטע רוסלאנד זיינע ארמעע אוים דער טירקייא גענצליך צוריקגעצאגען האבען — אונד זיעהע!! אינטער אללערלייא אויסרעדען בלייבען דיא רוסישען ארמעען נאך איממער אין דער נעהע קאנסטאנטינאפעלס, אונד מאן קאנן שאן היינטע פאראויסזעהען, דאס דיא 9 מאנאטע לענגסט פערשטריכען זיין ווערדען, אהנע דאס דיא רוסישען ארמעען דיא טירקייא פערלאססען העטטען. ענגלאנד וויללל נון אויף דיא איינהאלטונג דעס בערלינער פערטראגעס שטרענגע דרינגען. — וועגען דיעזער ערנסטען אנגעלעגענהייט אים אריענטע אונד אויך וועגען דעם קריעגעס מיט אפגהאניסטאן ווירד פרייטאג (היינטע) אין לאנדאן איין גראסער מיניסטער-ראטה אבגעהאלטען ווערדען.

איינע היינטיגע לאנדאנער דעפעשע מעלדעט, דאס זיך ענגלאנד מיט פראנקרייך פערבינדען האבען, אום מיט פעראיינטען קרעפטען אין דער אריענטאלישען אנגעלעגענהייט פארצוגעהען. בייא איינעם קריעגע ענגלאנדס געגען רוסלאנד ווירד פראנקרייך אלזא אויף זייטע ענגלאנדס שטעהען.

איינע היינטיגע קאנסטאנטינאפלער דעפעשע מעלדעט: דאס פארריקען דער רוסישען ארמעע געגען קאנסטאנטינאפעל לאססט איינע באלדיגע רוסישע בעזעטצונג דער טירקישען רעזידענצשטאדט בעפירכטען; מאן ערווארטעט, דאס ענגלאנד באלדיגסט עטוואס טהון ווערדע, אום דאס וויינטערע פארדרינגען דער רוסען צו פערהינדערן.

בעקאנטליך האטטע רוסלאנד מיט רומעניען איינען פערטראג אבגעשלאססען, נאך וועלכעם דיא רוסישען סאלדאטען דורך רומעניען דורכציעהען אונד אין דיעזעם לאנדע זיך אויך אויפהאלטען דירפען. דיעזער פערטראג ווירד נון יעטצט אבלייפען, אונד רוסלאנד האט בערייטס אן רומעניען דאס אנזוכען געשטעללט, דיעזען פערטראג וויעדער צו ערנייערן. — אבער אין דער געסטריגען רומענישען דעפוטירטען-זיטצונג איזט בעשלאססען ווארדען, דען פערטראג מיט רוסלאנד ניכט מעהר צו ערנייערן אונד דיא רוסישען ארמעען אין רומעניען ניכט מעהר צו דולדען. — דא אבער רומעניען צווישען רוסלאנד אונד דער טירקייא ליעגט, אונד דיא קאממערסטע פערבינדונג דער רוסישען ארמעען אין דער טירקייא מיט איהרער היימאטה נור דורך רומעניען געשיעהט, זא ווייס מאן ניכט, וואס יעטצט רוסלאנד אהנע דיעזען פערטראג מיט רומעניען מאכען ווירד. — וויר גלויבען, דאס יעטצט רוסלאנד וויעדער צו רומעניען זאגען ווירד: „ווענן דוא ניכט אין גוטע וויללסט, זא ברויכע איך געוואלט!" ווענן רומעניען ניכט פערטראגסמעסיג דען דורכציג דער רוסישען ארמעען בעוויללינגען ווירד, זא ווערדען עס דיא רוסען מיט געוואלט דורכזעטצען.

וויא איינע היינטיגע דעפעשע מעלדעט, האט זיך שאן רוסלאנד צו העלפען געוויאסט. עס האט נעמליך דער רומענישען רעגיערונג צו וויססען געגעבען, דאס דיא רומענען זא לאנגע ניכט פאן דער דאברודשא בעזיטץ נעהמען, זא לאנגע ניכט דער פערטראג מיט רוסלאנד וועגען דעם דורכציגעס דער רוסישען ארמעע ערנייערט ווירד. אין נארד-רומעניען איזט בערייטס איינע בעדייטענדע רוסישע ארמעע איינגעריקט, אונד דיעזע ווירד אין רומעניען זא לאנגע פערבלייבען, ביז ניכט דיא רומענישע רעגיערונג דען פאן רוסלאנד געוויינשטען פערטראג אונטערצייכנעט. — וועגען דיעזער רוסישען געוואלט-זאכע ווענדעטע זיך דער רעגיערענדע פירסט פאן רומעניען אן ביסמארק; אבער אומזאנסט!

דיא רעוואלוציאן אין מאצעדאניען (דיא זידליכע טירקישע פראווינץ אן דער נארד-גרענצע גריעכענלאנדס) ווירד מיט יעדעם טאגע ערנסטער. — איינע אוים 2000 מאנן בעשטעהענדע וואהל-בעוואפפנעטע באנדע בולגארען האט אם 18-טען אקטאבער דען ארט קראסנא אנגעגריפפען. דער קאמפף האט אויך אם 19-טען אקטאבער נאך פארטגעדויערט. אין דען בולגארישען דיסטריקטען דשומא אונד סאמאקאף איזט עבענפאללס אללעס צור רעוואלוציאן בערייט. אללעס דייטעט אויף איינע פערברייטעטע גראסע נייא-בולגארישע רעוואלוציאן. — אויך דיא נייעסטען אמטליכען דעפעשען אוים קאנסטאנטינאפעל מעלדען, דאס אין דער געגענד פאן סאלאניקי איינע גראסע, בעזארגניס-ערוועקענדע רעוואלוציאן אויסגעבראכען איזט. — גלייכצייטיג מעלדען דיעזע דעפעשען, דאס דער פריעדענס-בריך צווישען רוסלאנד אונד דער טירקייא בעפארשטעהע, ווארויף דאנן דער רוסיש-טירקישע קריעג פאן נייעם בעגיננען ווירד.

וויא עס הייסט, האט נור רוסלאנד דיעזע בולגארישע רעוואלוציאן אין מאצעדאניען געשטיפטעט. איבעראלל רייזען יעטצט רוסישע שפיאנע אונד אונרוהע-שטיפטער העריום. אויך נאך באהמען זינד רוסישע אויפוויעגלער גערייזט, אום דיא טשעכען אויפצורייצען, דאס זיא געגען אונזערע בעזעטצונג פאן באסניען אונד דער הערצעגאווינא פראטעסטירען זאללען.

דיא נייעסטען דעפעשען מעלדען: דיא נייע רעוואלוציאן אין מאצעדאניען בעאונרוהיגט זעהר דיא טירקישע רעגיערונג, ווייל זיא צור איבערצייגונג געלאנגטע, דאס היער נור רוסלאנד דיא האנד אים שפיעלע האט.

איינע וויענער דעפעשע מעלדעט: דער סולטאן שיקטע איינע גראסערע ארמעע נאך נארד-אלבאניען, אום דאס פארריקען דער עסטערייכ-אונגארישען ארמעע נאך נאווי-באזאר צו פערהינדערן. — (וויר גלויבען ניכט, דאס יעטצט דער סולטאן אויך מיט אונזערער מאנארכיע קריעג פיהרען וויל.)

דער ענגלישע אבגעזאנדטע, דער אין אפגהאניסטאן ווארר, מעלדעט, דאס איין פלאטצליכער איינפאלל דער ענגלישען ארמעען אין אפגהאניסטאן גראסע שוויעריגקייטען מאכען ווירדע. דיא מיליטער-מאכט דעס הערשערס פאן אפגהאניסטאן בעשטעהט אוים 60000 מאנן אינפאנטעריע, וואפאן דיא מעהרצאהל מיט געוועהרען בעוואפפנעט איזט, אונד 100 קאנאנען. דער הערשער פאן אפגהאניסטאן איזט ענטשלאססען, דער ענגלישען ארמעע דען הארטנעקיגסטען ווידערשטאנד צו לייסטען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(דיא פרעזידענטען-וואהל אים רייכסטאגע.) אין דער געסטריגען זיטצונג דעס אונגארישען רייכסטאגעס ווארדע דיא וואהל דעס פרעזידענטען, דער וויצע-פרעזידענטען אונד דער שריפטפיהרער דעס אבגעארדנעטען-הויזעס פארגענאממען. דיא רעגיערונגס-פיינדליכען דעפוטירטען האבען זיך עס פעסט פארגענאממען, העררן קאלאמאן גיצי, דער אים פאריגען רייכסטאגע פרעזידענט ווארר, ניכט מעהר צו וועהלען אונד וואללטען איהן בייא דער אבשטיממונג אים רייכסטאגע צום „דורכפאללען" ברינגען. דיא פעראייניגטע אפפאזיציאן פערבאנד זיך מיט דען אייסערסט-לינקען, אום ליעבער העררן ביטוי צום רייכסטאגס-פרעזידענטען צו וועהלען. — אבער בייא דער אבשטיממונג צייגטע עס זיך, דאס דיא גראסע מעהרהייט דאך אויף זייטע דער רעגיערונג איזט. פיר העררן גיצי שטיממטען 206 אונד פיר העררן ביטוי נור 129 דעפוטירטע — זאמיט ווארדע וויעדער העררן גיצי מיט איינער מעהרהייט פאן 77 שטיממען צום פרעזידענטען דעס אונגארישען אבגעארדנעטען-הויזעס געוועהלט. אויך צום ערסטען וויצע-פרעזידענטען איזט גאבריעל ווארדי (פאן דער רעגיערונגס-פארטייא) געוועהלט ווארדען! — אלס נון גיצי געוועהלט ווארדע, נאהם ער זיינען פרעזידענטען-זיטץ איין אונד היעלט איינע רעדע, אין וועלכער ער פיר זיינע וואהל דאנקטע אונד אויף דיא וויכטיגקייט אונד אויף דען ערנסט דער נון צו בעראטהענדען געגענשטענדע אויפמערקזאם מאכטע.

*(וויעדער דיא יודען אין רומעניען.) אין דער רומענישען קאממער (פארלאמענט) קאם דיעזער טאגע וויעדער דיא „יודען-פראגע" צור שפראכע, וואבייא עס זיך העראיסשטעללטע, דאס ניכט דיא דעפוטירטען, דיא דאך אים נאמען דעס פאלקעס שפרעכען, געגען דיא גלייכבערעכטיגונג דער יודען זינד, זאנדערן דיא יודען-פיינדליכען מיניסטער! דער דעפוטירטע טיטום מאיארעסקו זאגטע נעמליך אונטער אנדערעם: „עס איזט וואהל צו בעדויערן, דאס דער בערלינער קאנגרעס איבער אונזערע רומענישע יודען-פראגע בעשטיממונגען געטראפפען האט. עס איזט דיא רעגעלונג דער פערהעלטניססע דער יודען אין רומעניען איינע אינגערע לאנדעס-פראגע, אין וועלכע דער קאנגרעס זיך גאר ניכט העטטע היניינמישען זאללען. אללייז נאכדעם דיעס טראטצדעם געשעהען, שטעללע איך דען אנטראג, דאס דיא גלייכשטעללונג דער יודען אהנע צאגערונג אויסגעשפראכען ווערדע, דאמיט ניכט דיא איינע אדער דיא אנדערע גראסמאכט זאגע: איך וויל דיא אונאבהענגיגקייט רומעניענס ניכט אנערקעננען, ווייל עס דיא קאנגרעס-בעשטיממונגען בעטרעפפס דער יודען-עמאנציפאציאן נאך איממער ניכט אויסגעפיהרט!" דא ערהאב זיך מיניסטער בראציאנו אונד זאגטע: „איך ארבייטעטע אוים אללען קרעפטען אין בערלין, דאס דער קאנגרעס אין אונזערע יודען-פראגע זיך ניכט היניינמענגע. אללייז דא ווארען דיא פארשטעהער דער פאריזער „אלליאנץ איזראעליט" (כל ישראל חברים) אונד בעשטירמטען דען קאנגרעס, דיא רומענישע יודען-פראגע אינפערציגליך צור לאזונג צו ברינגען. איך זעלבסט ליעס מיך מיט דיעזען יידישען פארשטעהערן אין אינטערהאנד-

היעפיר וואורדע נאָך אן דעמזעלבען טאגע איינע פערזאממלונג דער באַרזיאנער אבגעהאלטען, דיא דעם קרעדיט-אקציענ-קייפער אוים דאנקבארקייט איינען „לולב" אלס עהרענ-אויסצייכנונג מיטטעלס איינער דעפוטאציאָן איבערדייכען ליעס. דער אויס-געצייכנעטע נאהם דען „לולב" פריידענפאָלל ענט-געגען אונד זאגטע: „מיינע העררען! געוואָהנליך גילט דער אָל-צווייג אלס פריעדענס-צייכען; מאָגע דיעסמאל דיעזער פאלם-צווייג (לולב) אלס צייכען דיענען, דאס דער פריעדע אין איידאָפּא באלד וויעדער העררגעשטעללט זיין ווירד, וואָדאנן איך אונזערע שטאאטס-פאפּיערע דיערנד איינען האָ-העען ווערט האבען ווערדען!"

* (עלעקטרישע בעלייכטונג איינער סינאגאָגע.) דיא סינאגאָגע דער יידיש-אָרטהאָדאָקסען געמיינדע צו פאפא געהאָרט צו דען גראָסטען אונד געריימינסטען בעט-הייזערן דעס לאַנדעס. זיא מוסטע אימטער מיטטעלס 600 קערצען בעלייכטעט ווערדען, דיא אבער דענגאָך ניכט אויסרייכטען, אום דען וויטען רוים גענינענד העלל צו מאכען. דיא אָרטהאָדאָקסע געמיינדע פאָסטע דאהער דען בעשלוס, אין איה-רער סינאגאָגע דיא „עלעקטרישע" בעלייכטונג איינצופיהרען. זיא ווירד דיא היעצו נאָטהיגען זאָ-גענאננטען „יאבלאָנקאָפפ-עלעקטריציטעטס-קער-צען" נעבסט דער ערפאָרדערליכען מאשינע זיך אנשאפפען. אויף דיעזע ווייזע קאנן דיא בעלייכ-טונג אין יעדעם רוימע איינע „טאגעס-העללע" פערברייטען. דאס בעסטע ביים גאנצען איזט אבער, דאס דיעזע אַרט דער בעלייכטונג ציעמ-ליך בילליג צו שטעהען קאָממט!

* (אויסצייכנונג איינעס יודען.) אם 21-טען דיעזעס וואורדען אין דער פאריזער וועלט-אויסשטעללונג דיא „פרייזע אונד אויסצייכנונגען" אן יענע פערטהיילט, וועלכע דיא קונסטפאָללסטען ארבייטען צור וועלטאויסשטעל-לונג שיקטען. דער פרעזידענט דער פראנצאָזישען רעפּובליק, מארשאלל מאק מאהאָן, היעלט ביי דיעזער פייערליכען געלעגענהייט איינע אנשפּרא-כע, דיא פאָן גראָסעם אינטערעססע וואר. ער זאָג-טע אונטער אנדערם: „פראנקרייך וויללל ניכט דורך דיא מאכט דער וואפפען זיינען רוהם בעגרינדען, זאָנדערן דורך זיינען פליים, זיינע ארבייט אונד זיינע קונסט. אין דיעזער וועלט-אויסשטעללונג קאָננטע מאן זעהען, דאס טראָטץ זיינער ניעדער-לאגע געגען פרייסען, פראנקרייך דורך זיינען פליים צו איינער געוואלטיגען האָהע דעס וואָהלשטאנ-דעס, דעס רייכטהומס זיך ערהאָבען. געווערבע אונד האנדעל — דיעזעביידען בילדען דיא קראפט פראנקרייכס אונד דעס פראנצאָזישען פאָלקעס. איך האבע דאהער דיא עהרע, דעם בעריהמטען איזראעליטען, באראָן ערלאנגער, דער דורך זיינען אונטערנעהמונגס-גייסט פראנקרייך אונד נאָרד-אמעריקא מיט איינעם טעלעגראפען פערבאנד, וועלכער אונטער דעם מעערע געפיהרט איזט, מיט דעם האָכסטען פּרייז איינעס אָרדענס אויסצייכ-נען, דא היעדורך אונזער האנדעל מיט נאָרד-אמעריקא איננעמיין געוואָננען האט!" —

* (דיא ערנייערונג דעס וועהר-געזעטצעס.) וויא אונזערע לע-זער וויססען, האט זיינע מאיעסטעט שאָן אין דער טהראָנ-רעדע דאריף הינגעוויעזען, דאס דער אונגארישע רייכסטאג אן דיא ערנייערונג דעס וועהר-געזעטצעס אָדער דער אללגעמיינען מילי-טער-פפליכט זאָ באלד אלס מאָגליך שרייטען מאָגע, נאכדעם דיעזעס געזעטץ אורשפּרינגליך בלאָס פיר 10 יאהרע געשאפפען וואורדע, דיא עבען יעטצט אבגעלויפען זינד. — דער געסטערן וויעדער ערעפפנעטע וויענער רייכסראטה האט דענן איך זיינערזייטס דיעזעס וועהרגעזעטץ בערייטס אין פערהאנדלונג גענאָגען. זעהר אינ-טערעססאנט איזט איין אייף דאס וועהרגעזעטץ בעציגליכער אנטראג דעס דעפּוטירטען באראָן טינטי, דער דא זאגטע: „עס העררשט עבען בע-ציגליך דער מיליטער-פפליכט איינע גראָסע אונ-געדעכטיגקייט. אָפט טרייפט דער פאלל איין, דאס דער זאָהן איינעס רייכען מאננעס וועגען איינעס אונבעדייטענדען פעהלערס, דער איהן אים גע-וועהנליכען לעבען גאר ניכט שאַדעט, פאָן דער מיליטער-פפליכט בעפרייט ווירד. דאפיר איזט אבער עבען דער זאָהן איינעס ארמען בירגערס זאָ אונגליקליך, איינען זאָלך אונבעדיי-טענדען פעהלער ניכט צו האבען, וועסהאלב דערזעלבע דענן אויך אין דיא ארמעע איינגערייהט ווירד. איך פראגע נון: וועגן דיעזער רייכע מאנן פאָן דער בלוט-שטייער בעפרייט ווירד, ווארום זאללטע דערזעלבע ניכט מינדעסטענס היעפיר מיט איינער ענטשפּרעכענדען געלד-שטייער בעלעגט ווערדען, וועלכע עבען יענען צו גוטע קאָממען זאללטע, דיא דער מיליטער-פפליכט יא גייניגען מיססען? איך שטעללע דאהער דען אנ-טראג, דאס יעדער איינצעלנע, דער וועגען איינעס פעהלערס פאָן דער מיליטער-פפליכט בעפרייט ווירד, נאָך דען פערהעלטניססען זיינעס פערמאָ-גענס, איינע בעשטיממטע סוממע צו ענטריכטען האבע, דאמיט מאן איינען גראָסען פאָנד בילדען קאָננע צו גונסטען דער וויטווען אונד וואיזען דער איף דעם שלאכטפעלדע געפאללענען! אויך דיא צוריקגעבליעבענען פאמיליען דער רעזערוויסטען קאָננטען אויס דיעזעם פאָנדע איינע ענטשפּרע-כענדע אונטערשטיטצונג ערהאלטען!" — דיעזער אנטראג פאנד אללגעמיינען ביפאלל. —

= דיא היטיגע נאכמיטטאגס היער איינגעטראָפ-פענען דעפעשען מעלדען, דאס דיא רוסען דורכ-אויס אין דער נעהע קאָנסטאנטינאָפּעלס פערבליי-בען וואָללען, אונטער דער אויסרעדע, דיא דאָר-טיגען קאטהאָלישען פליכטלינגע שיטצען צו מיס-סען. דער רוסישע געזאנדטע ערקלערטע אויך, דאס דיא רוסען צווישען קאָנסטאנטינאָפּעל אונד אדריאנאָפּעל זאָ לאנגע פערבלייבען, ביז ניכט מיט דעם סולטאן אללע איינצעלהייטען דעס פריעדענס-פערטראגעס דעפיניטיוו געאָרדנעט זינד. — 80.000 רוסען בעפינדען זיך יעטצט זידליך פאָם באלקאן. — דער ענגלישע מיניסטער היעלט געסטערן אין לאָנדאָן איינע רעדע, אין וועלכער ער זאגטע, דאס דיא געפאהר איינעס קריעגעס מיט רוסלאנד נאָך אימטער ניכט פאָריבער איזט, וויל דיא אויס-פיהרונג דעס בערלינער פריעדענס-פערטראגעס איף שוויעריגקייטען שטאָסט. — איך דער קריעג מיט אפגהאניסטאן איזט אונפערמיידליך, וויל דער העררשער פאָן אפגהאניסטאן דירעקט מיט דעם ענגלישען געזאנדטען גאר ניכט שפּרעכען וואָלל-טע. דער ענגלישע געזאנדטע איזט פאָן אפגהא-ניסטאן אבגערייזט — אבער דער רוסישע גע-זאנדטע איזט דאָרט נאָך געבליעבען! —

געשעפטסבעריכט

געטרייד-געשעפט. פאָן ווייצען וואר נעס-טערן ווענינ צו מארקטע געבראכט. דער פערקויף וואר שוואך, פערקויפט וואורדען 10.000 מטצר.

ווייצען טהייס 100 מעטר-צטר׳ ׳79 קילאָ 9,50 גולד. 250 מעטר-צטר׳ .79 קילאָ 9.50 גולד. 100 מעטר-צטר׳ .79 ק׳ 9.30 גול.— 500 מטרצ׳ .79 קילאָ 9.15 גול. 700 מטרצ׳ .79 ק׳ 9.30 גול. 100 מטרצ׳ 78,6 ק׳ 8.90 גול. 200 מטרצ׳ 78,5ק׳ 9.10 גול. 100מטרצ׳ ׳78 ק׳ 9.40 גול.— 100 מעטרצ׳ 78 ק׳ 9.25 גולד.— 300 מעטרצ׳ .78 קילאָ׳ 9.35 גולד. 300 מטרצ׳ .78 קילאָ 8.50 גולד. — באנאטער 300 מטרצ׳ 77,5 ק׳ 8.30 גולד.

ווייצען פער פריה-יאהר 8·60 — 8·70 גול.

קוקורוץ פער מאי-יוני 1879, 4,98 — 5,02 גולד.

האפער פער הערבסט 5·57½ — 5,62½ גולד.

וויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפ-טריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 21-טען ד. מ. בעטרוג 3003 שטיק, דאפאָן ווארען: 1677 אונגארישע, 1128 פאָלנישע אונד 198 דייטשע, דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100ק׳: אונגארישע מאסט-אָכסען 55 — 58½ גולד. פאָלנישע 52—58 גולד. דייטשע 56—58 גולדען.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

קאָנקורז.

דיא יידיש - אָרטהאָדאָקסע געמיינדע צו נירעדיהאזא בענאָטהיגט איינען שוחט ובודק, דער צוגלייך בעל תפלה אונד בעל קורא איזט. דערזעלבע מוס פאָן דרייא אָרטהאָדאָקסען ראב-בינערן קבלות האבען. געהאלט 25 גולד׳ מאָנאט-ליך, פרייע וואָהנונג נעבסט גאנצער שחיטה. שפּעזען ווערדען נור דעם אקצעפּטירטען ער-זעטצט. רעפלעקטירענדע האבען זיך ביז ר״ח חשון תרל״ט ביים געפערטיגטען צו מעלדען.

הק׳ משה דוד פאָרקאָש,
פאָרשטעהער דער יידיש-אָרטהאָדאָקסען געמיינדע צו נירעדיהאזא.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען	נייער באנאטער	74	—.——.—
„	„	75	—.——.—
„	„	76	7.45— 7.55
„	„	77	7.80 — 7.95
„	„	78	8 15 — 8 30
„	„	79	8 45 — 8.55
„	„	80	8,60— 8.65
„	טהייס	74.	—.——.—
„	„	75.	—.——.—
„	„	76·	8.20 — 8,30
„	„	77.	8 50 — 8.65
„	„	78.	8.85 — 9.05
„	„	79.	9.20 — 9 30
„	„	80.	9,55— 9,65
„	פעסטער באָדען	74·	—.——.—
	„	75·	—.——.—
„	„	76·	7.75 — 7.85
„	„	77·	7.90 — 8.—
„	„	78·	8.15 — 8 35
„	„	79·	8 45— 8.60
„	„	80·	8,75— 8.80
„	ווייסענבורגער	74·	—.——.—
„	„	75·	—.——.—
„	„	76·	7.85— 8. —
„	„	77·	8 10 — 8 25
„	„	78·	8.40— 8 60
„	„	79.	8.85 — 8.95

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	5.70—5,50
נערסטע מאלץ	62	6.80—6.20
נערסטע פוטטער	62	5 40—5 —
האפער	41	5 45—5,20
קוקורוץ באנאטער		5 50—5 30
אנדערער	73	5.30—5 20
הירזע		.—.—.—

[illegible]			פער 100 קילאָגר.
ווייצען	פער אָקטאָבער		8 25
	„		—.—
	„	פריהיאהר	8.60 —
קוקורוץ	„		4 98
נערסטע	„		—.—
האפער	„	אָקטאָבער	5,57 —
	„		—.—
רעפּס	„		—.—

באָללען-מעהל		קר׳ פל.
נומער 0		21 40
„ 1		20 80
„ 2		20 20
„ 3		19 —
„ 4		17 80
„ 5		16 40
„ 6		15 20
„ 7		13 50
„ 8		11 —
„ 8½		9 —
שפּיריטוס: ראָהע	[illegible]	32,—
„ ריין	[illegible]	28,25

קורז-טאבעללע פאָם 22. אָקטאָבער

געלד-קורז

	פל.	קר׳
ווילבער-אגיאָ	100	—
דוקאטען	5	63
זעמטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9	42
נאפּאָלעאָנדאָר	9	42
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	58	15
20 מארקשטיקע	11	58
פאפּיער רובעל	1	19

לאָזע.

	פל.	קר׳
1839-ער ראָטשילד-לאָזע גאנצע	330	—
דעטטאָ פינפטעל	321	—
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	106	50
1860-ער גאנצע	111	50
דעטטאָ פינפטעל	121	60
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	139	50
דעטטאָ 50	138	—
[illegible] רעגולירונגס	24	50
טירקען-לאָזע	21	25
קרעדיט-לאָזע	160	—
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	28	75
דאָנוי-דאמפּפשיפפאהרטס-לאָזע	92	50
אינסברוקער לאָזע	19	—
קעגלעוויטש צו 10 גולדען	14	—
קראקויער „ 20 „	14	75
אָפנער „ 40 „	28	—
פּאלפי „ 40 „	27	50
רודאָלפלאָז „ 10 „	14	—
סאלם-לאָזע „ 40 „	28	25

לאָזע.

	פל.	קר׳
זאלצבורגער לאָז צו 20 גולדען	16	25
סט. גענאָיס „ 40 „	34	25
סטאניסלויער „ 20 „	19	50
טריעסטער „ 100 „	117	75
דעטטאָ „ 50 „	61	—
וואלדשטיין „ 20 „	22	50
ווינדישגרעטץ „ 20 „	27	50
אונגארישע פּרעמיען-לאָז צו 100 גולד.	78	50
דעטטאָ צו 50 גולדען	78	—
וויענער לאָז	89	—

ווערטה-פּאַפּיערע

	פל.	קר׳
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	78	75
טעמעשוואר-באנאטער	74	75
זיעבענבירגישע	72	75
גאליציש	82	50
בוקאָווינער	79	50
אונגארישע אייזענבאהנאנלעהען	97	75
וויינצעהענט-אבלעזונגס-אָבליגאציאָנען	82	—
פּפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	92	75
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5 איינהאלב פּראָצענט	82	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָ-צענט	—	—
דעטטאָ צו 6 פּראָצענט	—	—
דער פּעסטער קאָממערציאל-באנק	94	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.
Budapest, 1878, Druck v. M. Burian, Marokkanerhaus.

זאכטע איינען זעהר בעדייטענדען שאדען. דערזעלבע בעלייפט זיך אויף 5 מילליאָנען גולדען. 250 פערזאָנען זינד ערטרונקען.

* (ווער איזט דער ברייטיגאם?) זייט איינינגען טאגען מאכט אין דען בלעטטערן דייטשלאנדס דיא מעלדונג פיעל אייפזעהען, דאס דיא דריטטע טאָכטער דעם באראָנס מאיר קארל פאָן ראָטהשילד אין פראנקפורט אם מאין, נעמליך פריילין מאגגיע פאָן ראָטהשילד, מיט איינעם הערצאָג פאָן גואיזע זיך פערלאָבט העטטע. פאָר אללעם איזט מאן דאריבער ערשטוינט, דאס דיא ראָטהשילד'ס אין פראנקפורט אם מאין, דערען פראָממיגקייט וועלטבעקאננט איזט, איהרע טאָכטער איינעם ניכט-יידישען הערצאָגע געבען זאָללטען! דאנן אבער ערשיינט עס געראדעצו רעטהזעלהאפט: ווער דענן דיעזער הערצאָג פאָן גואיזע אייגענטליך זייא? דאס לעטצטע קינד דיעזער פאמיליע איזט בערייטס אם 17. מערץ 1696 געשטאָרבען. שפעטער פיעל דיעזער טיטעל אן דיא הערדשער-פאמיליע פאָן בארבאָן, וועלכע דיא טהראָנע פאָן פראנקרייך, שפאניען, נעאפעל אי' ז' וו' אים בעזיטצע האטטע. פאָן דיעזער פאמיליע אבשטאממענד, עקסיסטירטע וואָהל איין הערצאָג פראנץ פאָן גואיזע, דער אם 5טען יענגער 1854 געבאָרען ווארדע, אלליין שאָן אים יאהרע 1872 געשטאָרבען איזט! מערקווירדיג איזט עס, דאס אייך אים יאהרע 1873, וואָ דיא 2-טע טאָכטער דעם לאָנדאָנער ראָטהשילד זיך פערלאָבטע, אלס דערען ברייטיגאם עבענפאללס איין הערצאָג גענאננט ווארדע, דער ניעמאנדעם בעקאננט וואר. — מאן שפראך דאמאלס פאָן איינעם "הערצאָג פאָן יארק," אלליין איין "הערצאָג פאָן יארק" עקסיסטירטע עבען נירגענדס. דאס ענדע פאָן דער געשיכטע וואר, דאס דער ברייטיגאם וואָהל דען נאמען "יארק" טרוג, אָהנע יעדאך איין הערצאָג געוועזען צו זיין. אייך דער ברייטיגאם דעם פריילינס ראָטהשילד אין פראנקפורט אם מאין דירפטע פיעללייכט ציפעללינג גואיזע הייסען, דעם דאנן דיא וועלט אירריגערוויזע דען טיטעל הערצאָג בייליגטע. (זאָ ווייט דיא צייטונגס-בעריכטע. וויר אונזערערזייטס האלטען דיא גאנצע מעלדונג פיר פאלש, דא אונס אונגלויבליך שיינט, דאס איין פראנקפורטער ראָטהשילד זיינע טאָכטער איינעם ניכט-יודען געבען זאָללטע, זעלבסט ווענן דיעזער ניכט בלאָס איין הערצאָג, זאָנדערן איין געקראָנטער קאָניג אָדער קאיזער וועֶרע! — נאכטרעגליך מעלדען איינינע בלעטטער, דאס דער ברייטיגאם דעם פריילינס ראָטהשילד ניכט הערצאָג פאָן גואיזע, זאָנדערן פאָן גואיש הייסע. דערזעלבע זאָלל דער זאָהן דעם פריהערען פראנצאָזישען מיניסטערס גראמאָנט זיין, דער אונטער נאפאָלעאָן III דער אייגענטליכע אנשטיפטער דעם דייטש-פראנצאָזישען קריעגעס וואר. — פיר אונס איזט עס גלייך, אָב דער ברייטיגאם גואיזע אָדער גואיש הייסע, דא עס איממערהין האָכסט בעדויערליך בלייבט, דאס דיא פאמיליע ראָטהשילד מיט ניכט-יודען אין עהע-פערבינדונגען איינגעהט!)

* (איין אונגעוואָהנליך אלטעס ברויט-פאאר.) איין אין קאליש (רוסיש-פאָלען) ערשיינענדעס בלאטט בריננט פאָלגענדע קיים גלויבליכע מיטטהיילונג: "אין דעם בענאכבארטען דאָרפע זאמפאָלנאָ וואָהנט איינע יידישע וויטווע, דיא בערייטס דאס הונדערטסטע לעבענס-יאהר איבערשריטטען האט — זיא האט איינע טאָכטער דיא בערייטס 80 יאהרע אלט איזט. דיעזע טאָכטער האט שאָן איינע אור-אור-ענקעלין אים אלטער פאָן 13 יאהרען. אללי' דאס ערשיינט וואָהל בלאָס נור אלס זעלטענהייט, ניכט אבער אלס ערשטוינליכעס וואונדער. מעהר וואונדער איזט עס, דאס דיא איבער 160-יעהריגע פרויא, נאמענס רחל ווילצינאָקא, טראָטץ איהרעס האָהען אלטערס נאָך רעכט גוטע אייגען אונד איין פיינעס געהאָר האט. זיא געהט אלליין שפאציערען אונד עמפפינדעט איבערהויפט קיינע אלטערס-שוועכע. — דיעזער טאגע נון ווארדע דיעזעלבע ברויט מיט איינעם 88-יעהריגען מאננע, נאמענס משה ירחמיאל, דער היער אין קאליש איין געאכטעטער קויפמאנן איזט!" — וויא וועניג גלויבווירדיג דיעזע מיטטהיילונג אייך ערשיינט, בראכטען וויר דיעזעלבע טראָטצדעם, דא עטוואס אן דער זאכע דאָך וואהר זיין מוס. אין בלאטט, וועלכעס אין קאליש ערשיינט, קאנן וואָהל איינע ליגנערישע מיטטהיילונג איבער זיד-אמעריקא אָדער איבער כינא בריננען. אלליין דא דאס קאלישער בלאטט עבען מיטטהיילט, דאס דיעזעס אין קאליש זעלבסט געשעהען, זאָ איזט ניכט דאראן צו דענקען, דאס אללעס ערלאָגען זייא. געוואָהנליך פערלייגנען דיא פרויען איהר אלטער, אינדעם זיא זיך פיר יינגער אויסגעבען, אלס זיא ווירקליך זינד. מאָגליך, דאס דיא אין רעדע שטעהענדע פרויא וויעדער איהרע אייטעלקייט עבען דארין פינדעט, זיך פיר ווייט אלטער אויסצוגעבען, אלס זיא אין דער טהאט איזט. דיעזע אינשילדיגע ליגע איזט אים זאָ לייכטער, אלס פאָר 70—80 יאהרען נאָך אין קיינער יודען-געמיינדע מאטריקען אייגעפיהרט וואַרען, וואָרויס מאן דאס ווירקליכע אלטער דעם איינען אָדער אנדערן ערזעהען קאָננטע.

* (איינע אונגעראטהענע טאָכטער.) אין וויען מאכט יעטצט איין מאָרד-פראָצעס אונגעהייערעס אויפזעהען. דאס בעדויערליכע היעבייא איזט, דאס דער פערדאכט דיעזעס מאָרדעס געגען איין יידישעס מעדכען, נאמענס שטיינער, ערהאָבען ווירד, וועלכעס נאך דען מיטטהיילונגען דער וויענער בלעטטער דיא טאָכטער איינעס "שוחט" צו וואנג-סערעד זיין זאָלל. דאס מעדכען שטיינער וואר אין וויען בעדיענסטעט, ערגאב זיך אבער שפעטער איינעם לידערליכען לעבען. אום אייפערזוכט זאָלל זיא דאנן אן איינעם אנדערן לידערליכען מעדכען (זונה), מיט וועלכעם זיא אין איינעם אונד דעמזעלבען פעררופענען הויזע וואָהנטע, איינען מאָרד פעריבט האבען. עס איזט זעלבסט-פערשטענדליך, דאס קיין פאטער דאפיר פעראנטוואָרטליך געמאכט ווערדען קאנן, ווענן ער איינע אונגעראטהענע טאָכטער האט. עס איזט דאס קיין פערברעכען, זאָנדערן איין אונגעהייערעס אונגליק. — (אים זעלבען אייגענבליקע מעלדעט איינע דעפעשע, דאס דיעזעס מעדכען צום טאָדע פעראורטהיילט ווארדע.)

* (איין יידישער גייצהאלז מיט עדלעם הערצען.) איין בערלינער בלאטט בריננט פאָלגענדע אינטערעססאנטע מיטטהיילונג: פאָר יאהרען פערליעס איין יונגער מאנן יידישען גלויבענס זיינען געבורטס-אָרט וואללערשטיין (באיערן), אום אין אמעריקא זיין גליק צו פערזוכען. אנפאנגס גינג עס איהם זעהר שלעכט, אונד מיסטע ער הארט קעמפפען, אום נור זיין טעגליכעס בראָד צו פערדיענען. שפעטער ליעס זיך דערזעלבע אין סאן פראנציסקא ניעדער. היער געלאנג עס איהם, דורך מיהע אונד שפארזאמקייט איינע היבשע סוממע צו ערווערבען. יעטצט בעטהייליגטע ער זיך אן פערשיעדענען שפעקולאציאָנען, דיא זאָ גליקליך אויספיעלען, דאס דער מאנן נינמעהר מיט רעכט אלס פיעלפאכער מילליאָנער גאלט. יע רייכער דערזעלבע אבער ווארדע, דעסטאָ מעהר וואוכס בייא איהם דער גייץ נאך נאָך גראָססערען רייכטהימערן. ער בליעב לעדיג, דאמיט איהם איינע אייגענע הויזהאלטונג ניכט צו גראָססערען אויסגאבען נאָטהיגע. ער פיר זיינע פערזאָן ליטט פאָרמליך הונגער: בלאָס צווייםאל וואָכענטליך אס ער זיך זאטט, דא ער אין איינער בעפריינדעטען פאמיליע רעגעלמעסיג וואָכענטליך צוויימאל צום מיטטאגסמאהלע געלאדען וואר. דיעזער פאמיליע פערשפראך ער נעמליך, נאך זיינעם טאָדע 200000 דאָללאר צו הינטערלאססען. אין זיינעם געשעפטע האטטע ער איינען פערוואנדטען אלס בוכהאלטער מיט דעם יאהרעס-געהאלטע פאָן 1500 דאָללארס. דיעזע סוממע איזט בייא דען טהייערונגס-פערהעלטניססען אין סאן-פראנציסקאָ קיים אויסרייכענד, אום אָרדענטליך לעבען צו קאָננען.

איהרעם מאננע וואָללטע צפורה ניכט דען וואהרען גרונד איהרעס האססעס געגען אלעקסי זאגען: זיא קלאגטע בייא איהם נור איבער דיא אונפראָממיגקייט דיעזעס באנקערטס, וועלכער וויא אין שקץ ערצאָגען ווארדע.

"דוא מאכסט נור זעהען (זאגטע זיא צו איהרעם מאננע), וויא דיעזער יונגע אין צווייא מינוטען מיט דעם "ראָוענען" פערטיג איזט. היינט שטאנד ער שמונה עשרה, פלאָטצליך האָרטע ער איינען וואגען פאָרבייפאהרען — מיינסט דוא, וואס מאכט דיעזער יונגע? זאָללסט דוא אונד איך אונד מיין דאָווידעל זאָ לעבען אונד געזונד זיין, וויא ער אין דער מיטטע פאָם שמונה עשרה צים פענסטער הינאיילטע, אום דען וואגען אָדער דיא פפערדע צו זעהען!"

""קאָממ' הער, דוא ווילדער יונגע! (זאגטע הערר ראָטטענבורג צו אלעקסי) וויא אינטערעססירט דיך זאָ איין וואגען, דאס דוא זאָ נייגיעריג ביזט, איהן צו זעהען!""

"וויל — וויל מיר —" אנטוואָרטעטע אלעקסי שלוכצענד.

"וואס וויל?"

""וויל מיר דאס הערץ שלעגט . . .""

"הא! הא! הא! (לאכטע דאס קליינע דאָווידעל) שלעגט, זאגטע ער, שלאגט מוס מאן זאגען, דאס הערץ שלאגט!"

"שווייג, יונגע! (זאגטע הערר ראָטטענבורג זיינעם זאָהנע) דוא ברויכסט איהם קיינע פעהלער אויסצובעססערן, ער שפריכט שאָן גאנץ ריכטיג, איך ווינשטע, דאס דוא פאָן איהם דאס ריכטיגע דייטש-שפרעכען ערלערנען מאָכטעסט!"

"זאָלל איך לעבען! (ריעף צפורה צאָרניג) מיין דאָווידעל זאָלל נאר צו איהם אין דיא לעהרע געהען, זאָלל אללען וואגען נאכלויפען! ער זאָלל מיר ליעבער גוט אונד פראָמם בלייבען, פאָן איהם זאָלל ער נאר ניכטס לערנען!"

"יא, מוטטער! (זאגטע דאָווידעל) ער קאנן קיינען וואגען אויף דער גאססע זעהען, ווענן וויר שפיעלען, אָהנע דאס ער איהם נאכלויפט."

"נאכלויפט, זאגט מאן! (זאגטע הערר ראָטטענבורג) אבער לאססט מיך אין רוהע. אנטוואָרט וויל איך, מיין ליעבער אלעקסי, ווארום לייפסט דוא יעדעם וואגען נאך?"

""וויל מיר דאס הערץ שלאָגט, ווענן איך איינען וואגען ערבליקע, איך גלויבע אימטער, דערזעלבע בריננע מיר מיינע מוטטער.""

הערר ראָטטענבורג וואר געריהרט. "קינדער, נעהמט היניים שפיעלען!" ריעף ער, אונד דאנן זאגטע ער צו זיינער פרויא: "דוא זיעהסט, ער זעהנט זיך נאך זיינער מוטטער! בעדענקע, וויא זיך אונזער דוד נאך דיר זעהנען ווירדע, ווענן ער אין דער פרעמדע וועֶרע."

""אבער, שמחה! דאס וואגען-נאכלויפען איזט ניכט זיינע איינציגע אונארט, דער יונגע זאגט דיר קיין וואהרעס וואָרט, ער ליגט!""

"ווענן איין קינד ליגע זאגט, אונד זיך אן דיא ליגע געוואָהנט, דאנן בעווייזט דאס, דאסס עס זעהר רויה אונד שטרענגע בעהאנדעלט ווירד, זאָ דאס עס דאנן צור ליגע צופלוכט נעהמען מוס. מיין פאטער האטטע איין שפריכוואָרט: "מאן היטע זיך פאָר דעם מאננע, דער אלס קינד רויה בעהאנדעלט וואָרדען איזט."" — אינדעססען וויל איך איהם שאָן דאס ליגען אבגעוואָהנען, מאכע מיך נור איינמאל דארויף אויפמערקזאם." (זאגטע הערר ראָטטענבורג.) — — —

איינעם מאָרגענס פיהלטע זיך הערר ראָטטענבורג אונוואָהל אונד פריהשטיקטע איין וועניג שפעטער אלס געוואָהנליך, זיינע פרויא שטעללטע איהם פאָר קאפפעע אונד איין שטיק "מילכיגעס" (מילך-בראָד). דאמיט ער זיך ניכט צו וואשען ברויכע, אין דער מיטטע דעם פריהשטיקס, אלס ער עבען דיא העלפטע דעם מילך-בראָדס פערצעהרטע, ווארדע ער אינס געוואָלב גערופען, אונד אלעקסי אונד דאָווידעל וואַרען אים צימטער צוריקגעבליעבען. זאָבאלד זיין פאטער דרויסען וואר, בליקטע דאָווידעל אויף דאס שאָנע ווייסגעלבע שטיק מילך-בראָד, אונד דיעזער מילך-קוכען בליקטע אייך איהן זעהר פערלאָקענד אן. דער מונד וועססערטע איהם, ער קאם דעם קוכען נעהער אונד אימטער נעהער, ער גינג אום דען טיש איין פאאר מאל העריס, זיינע אייגען אימטער אויף דען שאָנען קוכען ריכטענד, דאנן בליקטע ער דורך דיא גלאז-טהירע אין דאס געוואָלב אונד זאה זיינען פאטער אין האנדעל פערטיעפט, דאנן בעגאנן ער צו בערעכנען אונד צו פילאָזאָפירען: פיעללייכט וויל דער פאטער ניכט מעהר פריהשטיקען אונד בלייבט אים געוואָלב — אונד ווענן ער צוריקקאָממט, פיעללייכט מיינט ער, דאס ער זעלבסט דען קוכען שאָן אויפגעגעססען — אונד ווענן ער נאר שאָן דען דיעבשטאהל בעמערקט, מוס ער געראדע אויף מיך זיינען פערדאכט לענקען, עס איזט יא אייך איין אנדערער היער — אונד האָפפ! דער קוכען וואר פאָן דאָווידעל פערשלונגען!

"דאָוויד, וואס האסט דוא געטהאן?" (ריעף אלעקסי.)

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

לונגען איין. איך שטעללטע איהנען פֿאָר, דאס דיעזע פֿראגע בייא אונס דורך דיא קאממער גאר ניכט געלאָזט ווערדען קאנן, זאָנדערן דורך איינע קאָנשטיטואירענדע פֿערזאממלונג, דערען איינבערופֿונג דאָך וואָהל ניכט מאָגליך, זאָלאנגע רומעניען פֿאָן רוסישען סאָלדאטען איבערשוועממט איזט! דאָך דיא העררען זאגטען מיט שטאָלץ: „וואס קיממערט אונס דיא רומענישע קאממער, וואס דיא רומענישע קאָנשטיטואירענדע פֿערזאממלונג! אונס קיממערט נור דאס איינע, דאס נעמליך אונזערע ברידער אין רומעניען אונפֿערציגליך דיא גלייכשטעללונג ערהאלטען!" — זאָ קאם עס, דאס דער קאָנגרעס דיעזען העררען געהאָר גאב אונד דיא בעשטיממונג איינפֿאהם וועגען גלייכשטעללונג דער יודען אין רומעניען! נון, וויר זעהען יא, וויא וועניג רוסלאנד אונד עסטערייך-אונגארן מיט דער אויספֿיהרונג דער קאָנגרעס-בעשטיממונגען זיך בעאיילען. אייך וויר דירפֿען אונס היעצו איין וועניג צייט גאָננען! וויר ווערדען דיא קאָנשטיטואירענדע פֿערזאממלונג איינבערופֿען, וועלכער אלליין דאס רעכט צושטעהט, איבער דיא יודען-פֿראגע צו ענטשיידען. וואנן יעדאָך דיעזע פֿערזאממלונג צוזאממענטרעטען ווירד, קאנן איך הייטע נאָך ניכט זאגען!" — דא זיעהט מאן וואָהל, דאס ניכט דיא דעפּוטירטען דעם רומענישען פֿאָלקעס, זאָנדערן דיא מיניסטער עס זינד, וועלכע דיא לאָזונג דער יודען-פֿראגע אין רומעניען אויף אונבעשטיממטע צייטען הינויסשיעבען וואָללען!

* (בריעף איינעס יידישען סאָלדאטען אויס סעראיעוואָ.) איין יידישער סאָלדאט, דער דען באָסנישען קריעג מיטגעמאכט, בעריכטעט איינעם היעזיגען אונגארישען בלאטטע איבער דיא יודען אין סעראיעוואָ אונטער אנדערעם פֿאָלגענדעס: דיא יודען אין סעראיעוואָ זינד, זייטדעם אונזערע סאָלדאטען אין באָסניען איינגעריקט זינד, זעהר בעשטרעבט, דיא דייטשע אונד צום טהיילע אויך דיא אונגארישע שפּראכע צו ערלערנען. דאס געהט איהנען אבער אויך אום זאָ לייכטער, אלס זיא שאָן אין פֿריהעסטער קינדהייט צור ערלערנונג מעהרערער שפּראכען אנגעהאלטען ווארדען. יעדעס יידישע קינד לערנט נעמליך שאָן אין דער פֿאָלקס-שולע: טירקיש, סערביש אונד שפּאניאָליש, וועלך' לעטצטערע שפּראכע אונטער דען טירקישען יודען איבערהויפּט, דא זיא אויס שפּאניען איינגעוואנדערט זינד, דיא איינגעלעבטע אומגאנגס-שפּראכע בילדעט. — גלייך נאך אונזערעם איינריקען איינגעטען זיך דיא יודען דיא געברייכליכסטען דייטשען אויסדריקע אן: יעטצט קאָננען זיך דיעזעלבען מיט אונס שאָן זאָ ציעמליך אויך אין דער אונגארישען שפּראכע פֿערשטענדיגען. איין יודע, בייא דעם איך וואָהנטע, טראָגט בייא זיך אימער איין נאָטיצ-בוך. יעדע פֿרייע מינוטע מיס איך איהם צו דיענסטען שטעהען, אינדעם איך איהם דייטשע אונד אונגארישע וואָרטער פֿאָרזאגע, דיא ער זיך זאָגלייך איינצייכנעט. טאגס דאראויף וויים ער דיעזעלבען בערייטס אללע אויסווענדיג. דיא קינדער לערנען ביים שפּיעלען דאס צעהלען אין דייטשער אונד אונגארישער שפּראכע. געסטערן וואר איך אין דער סינאגאָגע. דא גינג עס רעכט ליסטיג אונד הייטער הער. עס וואר נעמליך דאס פֿעסט דער „געזעטצעס-פֿריידע" (שמחת תורה). דיעזעס פֿעסט ווירד אים אָריענטע מיט גראָסערער אינניגקייט אונד פֿראָהליכקייט געפֿייערט, אלס בייא אונס אין עסטערייך-אונגארן. יונג אונד אלט שטראָמטע אין דיא סינאגאָגע, דערען עס היער דרייא גיבט. אללעס דרענגטע זיך, אום הארט פֿאָר דער הייליגען לאדע (ארון הקודש) איינען פּלאטץ צו פֿינדען. פֿינף יינגלינגע זאנגען דאנן אין קאפּיטעל דער פּזאלמען (תהלים), וועהרענד אנדערע פֿינף יינגלינגע דיעזען געזאנג מיט איינער אייגענען ארט גייגען, דיא נור אין שפּאניען געברייכליך זינד, בעגלייטעטען. געזאנג מיט מוזיק אין איינער סינאגאָגע! עס האט מיך דיעס אום זאָ מעהר בעפֿרעמדעט, אלס דיא היעזיגען יודען אָרטהאָדאָקסען זינד! זעהר אינטערעססאנט איזט איבעריעס דער טאנץ, דער פֿאָן ערוואכסענען אונד אלטען לייטען היעבייא אויסגעפֿיהרט ווירד. דער טאנץ ווירד פֿאָם חכם-באשי, פֿאָם געמיינדע-פֿאָרשטעהער אונד פֿאָם סינאגאָגען-פֿאָרשטעהער ערעפֿנעט, וועלכע עטווא דרייא מינוטען לאנג זיך פּראָדוצירען. דאנן קאָממען אנדערע דרייא לייטע אונד ווידער אנדערע דרייא לייטע אונד ווידער אנדערע דרייא לייטע, ביז אויך דאס לעטצטע מיטגליעד דער געמיינדע דען זאָגענאנגטען „מציה-טאנץ" מיטגעמאכט. אונד וויא דיא אלטעסטען לייטע דא טאנצען! דאס איזט אין דער טהאט איינע פּראכט צוצוזעהען! זיא דרעהען זיך מיט ערשטוינליכער געשיקליכקייט, שלאגען דען טאקט צו דען בעוועגונגען אונד ארבייטען מיט דען ארמען זאָ ליסטיג אין דער לופֿט הערום, וויא בייא אונס אין אונגארן דיא 18—19 יעהריגען בורשען. דיא גרוי-באָרטיגען טענצער זינד האלב טירקיש, האלב שפּאניש געקליידעט, וואָדורך דיא גאנצע טאנץ-אויפֿפֿיהרונג דעם פֿרעמדען צושויער אום זאָ אנציעהענדער ערשיינט. — נור איינעס פֿעהלט בייא דיעזעם טאנצע: נעמליך דיא פֿרויען. דיעזער פֿעהלער איזט אבער זעהר צייעקמעסיג, דא דאס גאנצע זאָנסט קיינען סינאגאָגען-, זאָנדערן איינען באלל-טאנץ בילדען ווירדע. דיא פֿרויען זינד וואָהל אויך אין דער סינאגאָגע, אללעין אין איינער בעזאָנדערען אבטהיילונג, וועלכע פֿאָן דער מעננער-סינאגאָגע דורך איין אייזען-גיטטער זאָ געטרעננט איזט, דאס דיא מעננער דורכאויס ניכט אין דיא פֿרויען-סינאגאָגע בליקען קאָננען. אויף דער שטראסע ערשיינען דיא יידישען פֿרויען אין איינעם ווייטען ראָטהען ראָקע אונד איינעם גראָסען ווייסען טוכע. דיא יינגערען טראגען זאָגאר, גלייך דען טירקישען פֿרויען, איינען שלייער פֿאָר דעם געזיכטע. — עס איזט אבער אויך פֿיר אונזערע ארמעע איין גראָסעס גליק, דאס באָסניען אויך צאהלרייכע יודען בעזיטצט. דיעזע זינד עס, וועלכע אונזערע הונגעריגען סאָלדאטען מיט אללעם נאָטהיגען פֿערזעהען. אפּפֿעל- אונד צוועטשקען-שטרודעל קאנן געוויס ניעמאנד זאָ שמאקהאפֿט צובערייטען, אלס עבען דיעזע טירקיש-יידישען פֿרויען! אונד וויא ביללינג דיעזע אללעס געבען! אן אללען עקען דער שטאדט שטעהען טירקיש-יידישע קנאבען, דיא אפּפֿעל- אונד צוועטשקען-שטרודעל מיט 10 — 12 קר' דאס שטיק פֿיילביעטען. דיא יודען זינד איבערהויפּט אונזערער ארמעע זעהר בעפֿריינדעט: זיא ווארען רעכט ניעדערגעשלאגען, אלס זיא דיא נאכריכט האָרטען, דאס איין טהייל דער באָסנישען ארמעע אין דיא היימאטה צוריקבערופֿען ווירד. איין זעהר עהרווירדיגער אלטער מאנן זאגטע מיר: „איך האבע אין דער וועלטגעשיכטע געלעזען, דאס באָסניען פֿאָר 400 יאהרען צו אונגארן געהאָרטע. וויר יודען העטטען קיינען אנדערן וואונש, אלס ווידער אונטער עסטערייך-אונגארישעם שוטצע צו לעבען, וועניגסטענס ביז פֿיר אונס יודען דיא שטונדע דער גענצליכען ערלאָזונג (גאולה שלמה) שלאָגט!" אויף מיך מאכטע דיעזע אויסערונג איינען זעהר טיעפֿען איינדרוק, איך ערזאה היעראויס, דאס אויך דיא אלטען יודען, וועלכע אים פֿאָללעם הערצען דען ערלאָזער (משיח) ערווארטען, דעננאָך פֿיר עסטערייך-אונגארן איינע אויפֿריכטיגע אנהענגליכקייט עמפּפֿינדען.

* (קראנקע פֿאָם קריעגסשויפּלאטצע.) אויס אגראם ווירד פֿאָם 24-טען דיעזעס טעלעגראפֿירט: נאך אמטליכען צוזאממענשטעללונגען האבען פֿאָם 7-טען ביז 20-טען אָקטאָבער ניכט וועניגער אלס 3250 קראנקע אונד פֿערוואונדעטע סאָלדאטען דען היעזיגען באהנהאָף פּאססירט, דיא נאך אללען ריכטונגען דער מאָנארכיע אין דיא פֿערשיעדענען שפּיטעלער איבערפֿיהרט ווארדען.

* (איינע איבערשוועממונג דעם נילוס אין מצרים.) איינע דעפּעשע אויס אלעקסאנדריען פֿאָם 23-טען אָקטאָבער מעלדעט: דיא איבערשוועממונג פֿעראור-

פֿאָלליעטאָן.

דאס פֿערשוואונדענע טעסטאמענט.

(30-טע פֿאָרזעטצונג.)

„פֿיינר העריך! איך מיסטע אייך נור איינען נאמען אונס אָהר זאגען, אונד איהר ווירדעט דאָך לוסט בעקאָממען, דען צינאָבער צו פֿערקאָסטען!" (זאגטע לעאָנהארד.)

„„אָ, שווייגעט!"" ריעף העריך, אונד היעלט זיך מיט ביידען הענדען דיא אָהרען צו.

„דענקעט אן דען נאמען „מארקוס העריך"!" ריעף לעאָנהארד גאנץ לויט, דאס עס העריך טראָטץ דער פֿערשטאָפּפֿטען אָהרען דעננאָך הערען קאָננטע.

„„מענשען! נעננעט מיר דיעזען נאמען ניכט! דאס שלאנגען-גיפֿט קאנן מיין בלוט ניכט זאָ אין אויפֿרוהר ברינגען, וויא דיעזער נאמע. הא! ווענן איך איין טיגער ווערע אונד דיעזען מענשען צערפֿליישען קאָננטע! יא, איך מאָכטע איין טיגער זיין אונד אללע טיגער דעם ווידענס געגען דיעזעס מענשען-געשלעכט אנהעטצען. דיעזער נאמע מאכט מיך צום רייבער אונד מאָרדער.""

„הא! הא! איהר שפּיעלט יא דען רייבער מאָאר!"

„„טייפֿעל אונד העללע! וואָצו דאס קינסטליכע שפּיעל, ווענן דיא ווירקליכקייט פֿאָרהאנדען איזט! זעהעט איהר דא דיעזען ארמען יונגען! אָ, זעהעט איהן אן, ווענן ער איין רייבער אונד מאָרדער ווירד, זאָ איזט עס ניכט זיינע שולד! דיא מענשען ברינגען איהן דאצו! זיין פֿראָממער אָנקעל בראכטע איהן, זיינען ברודער אונד זיינע מוטטער אום עהרע אונד פֿערמאָגען —; פֿאָן אללער וועלט אלס באנקערט פֿעראכטעט אונד פֿערשטאָסען, אלס רייבער ערקלערט אונד פֿערפֿאָלגט, פֿליכטעט ער פֿאָם שטערבעבעטטע זיינער מוטטער אין דיעזע רייבער-האָהלע — אונד איין וואונדער ווערע עס, ווענן ער ווירקליך ניכט צום רייבער ווירד. וואס בלייבט איהם זאָנסט איבריג! דיא אייטעלקייט איינער בוכהענדלערין, געגען וועלכע ער צו וועניג האָפֿליך וואר, בעוויירקטע, דאס מאן איהן אלס רייבער פֿערפֿאָלגט — אונד איין נארר ווערע ער, ווענן ער ניכט אן דיעזער מענשען-וועלט, וואָ ער קיינען פֿריינד פֿינדעט, ראכע איבען ווירדע! — מארקוס! מארקוס! דוא זאָללסט עס טהייער ביסען מיססען!""

„„ווייססט איהר, וואָ זיך יעטצט דיעזער מארקוס בעפֿינדעט?""

„ניין, איך וויים עס ניכט! — אבער איך מאָכטע מיך יעטצט פֿאָן היער ענטפֿערנען, איך האבע אין דער שטאדט נאָך עטוואס צו זוכען אונד צו בעזאָרגען. ציעהעט דיא גלאָקען-שנור, דאמיט נעפּאָמוק האנז אָפּפֿנע, איך מוס הינויס. ווענן דער יונגע דא אינצווישען ערוואכט, לאססעט איהן ניכט וועג ביז איך ניכט צוריקקאָממע."

„„איהר וויססעט נאר ניכט, דאס וויר היער אין לעטצטער צייט איינע גאנץ אנדערע איינריכטונג געטראָפֿפֿען האבען. וויר ברויכען ניכט מעהר אנצולייטען, וויר האבען איינען געהיימען זייטען-אויסגאנג. זעהעט, דא איזט איינע געהיימע, קינסטליך איינגעריכטעטע טהיר-קלאפּפּע, דיעזע אָפּפֿנעט זיך נור פֿאָן איננען נאך אויסען; ניכט אבער פֿאָן אויסען נאך איננען. דיעזע טהירע פֿיהרט דירעקט אין דען קאסטען איינעס געוואָלבעס, וואָ איינע אונשולדיגע אויסוועהענדע אלטע פֿרויא אָבסט פֿערקויפֿט. אין דיעזעם קאסטען בעפֿינדעט זיך איינע אוהר, ווענן מאן דיעזע געהען האָרט, דאָרף מאן דיא טהירע ניכט אָפּפֿנען, דא זיך דאמאלס איין פֿרעמדער אים געוואָלבע בעפֿינדעט.""

„צום טייפֿעל, מיר עקעלט שאָן דיעזעס פֿערשטעקענס-שפּיעל! — לאססעט מיך הינויס!"

אבצעהנטעס-קאפּיטעל.

דער אונגעדולדיגע לעזער מאָגע אונס פֿערצייהען, ווענן וויר נון דיא רעזידענצ-שטאדט וויען, אין וועלכער יעטצט אונזערע געשיכטע אין דער אינטערעססאנטעסטען אונד שפּאננענדסטען ענטוויקעלונג איזט, ווידער פֿערלאססען — אונד אונס נאך דער באָהמישען פֿאבריקס-שטאדט רייכענבערג בעגעבען, אום אונס דא אויך אום דאס בעפֿינדען דעם יונגען אלעקסי צו עקונדיגען. דאס לעבען דעם קליינען אלעקסי בילדעט עבענפֿאללס איין גליעד אָדער איינען רינג אין דער קעטטע אונזערער געשיכטע, אונד מוס עבענפֿאללס בעריקזיכטיגט ווערדען, דא דאָך יעדע קעטטע נור אויס איינצעלנען קליינען רינגען בעשטעהט, אונד ביים פֿעהלען איינעס רינגעס אין דער מיטטע אבגעבראָכען ווירד.

דאסועלבע, וואס זיך אדאָלף אין לייפּציג פֿאָן דער פֿרויא דעם בוכהענדלערס אויסצושטעהען האטטע, ווייל ער געגען זיא ניכט גענוג האָפֿליך וואר, דאס האטטע אויך אלעקסי פֿאָן זיינער טאנטע צפּורה צו ערליידען, ווייל ער שאָנער, געבילדעטער וואר, אונד פֿיינערעס בענעהמען אלס איהר זאָהן דאָווידל האטטע. עס וואר געוויססערמאסען איין נייד דער מוטטער, דאס איין אונעהעליכעס קינד, דאס איין באנקערט געראטהענער זיין זאָלל, אלס איהר עהעליכעס, עהעליכעס קינד.